

2026

V МІЖНАРОДНА ІНТЕРНЕТ- КОНФЕРЕНЦІЯ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ФОРМАЛЬНОЇ І
НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ З
МОНІТОРИНГУ ДОВКІЛЛЯ
ТА ЗАПОВІДНОЇ СПРАВИ**

**Збірник тез
доповідей**

Co-funded by
the European Union

**Харків
17 квітня 2026 р.**

УДК 37:502.175](063)

*Посвідчення Укр. ІНТЕІ № 944 від 10 грудня 2025 року
Затверджено до друку рішенням Вченої ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 7 від 27.04.2026 р.)*

Актуальні проблеми формальної і неформальної освіти з моніторингу довкілля та заповідної справи : зб. тез доповідей V Міжнародної Інтернет-конференції (м. Харків, 17 квітня 2026 року). – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2026. – 138 с.

Збірник складають тези доповідей, у яких розглянуто актуальні напрямки формальної та неформальної освіти у заповідній справі; проблеми та перспективи розвитку заповідної справи Україні і світі в умовах глобальних кліматичних змін; моніторингу довкілля: сучасний стан, перспективи та міжнародний досвід; вплив військових дій на довкілля та шляхи повоєнної ревіталізації природних комплексів; освітні інновації у моніторингу стану навколишнього середовища.

Current issues of formal and non-formal education in environmental monitoring and conservation: Abstracts of V International Internet-conference (Kharkiv, April 17, 2026). – Kharkiv: V. N. Karazin Kharkiv National University, 2026. – 138 p.

The book contains abstracts on current areas of formal and non-formal education in nature conservation; problems and prospects for the development of nature conservation in Ukraine and the world in the context of global climate change; environmental monitoring: current state, prospects and international experience; the impact of military operations on the environment and ways of post-war revitalization of natural complexes; educational innovations in environmental monitoring.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за добір, точність, достовірність наведених даних, фактів, цитат, інших відомостей.

Матеріали друкуються мовою оригіналу.

Адреса редакційної колегії: 61022,
м. Харків, майдан Свободи, 6, к. 479.
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
Навчально-науковий інститут екології,
зеленої енергетики та сталого розвитку
e-mail: monitoring.ecology@karazin.ua

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The publication was prepared in the framework of ERASMUS+ project ‘DOMANI. “Developing micro-skills ecosystems in Ukraine and Mongolia for a competitive and sustainable green economy” financed by European Commission. Responsibility for the information and views set out in this publication lies entirely with the authors.

© Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2026
© Максименко Н. В., Гречко А.А. макет обкладинки, 2026

МАКСИМЕНКО Надія¹, МАРРАН Крістіна², ТИТЕНКО Ганна¹, БУРЧЕНКО Світлана¹ <i>¹Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, м. Харків, Україна</i> <i>²Відкритий університет Естонського університету наук про життя, м. Тарту, Естонія</i> Інституційне впровадження мікрокваліфікаційних програм, розроблених в рамках проєкту Erasmus + "DOMANI" в Каразінському університеті.....	126
НОВИЦЬКА Світлана, ЯНКОВСЬКА Любов <i>Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка, м. Тернопіль, Україна</i> Вибір баз для проведення практики у природних заповідних об'єктах.....	129
ОЛЬХОВ Борис, МОСКАЛЬЧУК Наталія <i>Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, м. Івано- Франківськ, Україна</i> Гейміфікація як важливий елемент неформальної екологічної освіти.....	133
ТКАЧУК Анастасія, МАСЮК Олександр <i>Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, м. Дніпро, Україна</i> Гурткова діяльність як інструмент реалізації освітнього потенціалу заповідної справи.....	136

Вибір баз для проведення практики у природних заповідних об'єктах

Світлана НОВИЦЬКА· Любов ЯНКОВСЬКА

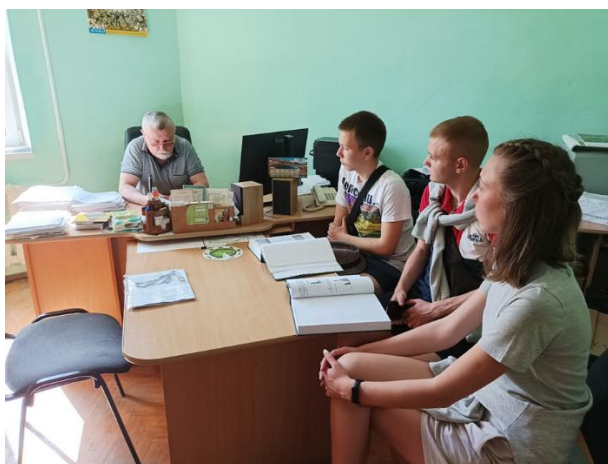
*кафедра геоecології та гідрології, Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка,
УКРАЇНА*

Невід'ємною складовою професійної підготовки майбутніх студентів – екологів є практика у природно-заповідних об'єктах, під час проходження якої студенти освітньо-професійної програми Екологія знайомляться з особливостями роботи установ природно-заповідного фонду. Основною метою проходження даної польової практики є вивчення заповідних об'єктів різних категорій заповідання, їх структури та особливостей функціонування у прикладному руслі. Тому особливо важливо обрати базу практики, котра б володіла максимальним різноманіттям природно-заповідних об'єктів різних категорій.

Однією з важливих баз даної практики є Карпатський регіон з його багатством заповідних об'єктів різних таксономічних рівнів. Серед різноманітного спектру заповідних об'єктів Карпат особливе місце посідає Карпатський національний природний парк (НПП).

Карпатський національний природний парк — перший і один з найбільших в Україні національних природних парків. Він був створений 3 червня 1980 р. Ще в 1921 році у межах його нинішньої території на площі 447 га було створено резерват для охорони Чорногірських пралісів. Частина нинішньої території парку з 1968 по 1980 рік була у складі Карпатського державного заповідника, від якого при створенні парку були відокремлені Говерлянське і Високогірне лісництва. [1]

Під час проходження практики студенти знайомляться з роботою адміністрації НПП «Карпатський» в м. Яремче, де мають можливість відвідати Музей природи, ознайомитися з літописом природи, особливостями роботи відділів парку, а також попрацювати з науковими співробітниками парку під час проведення польових досліджень абіотичних показників парку, зокрема гідрологічних вимірювань на річках Прут і Жонка. (рис. 1, 2, 3)

Рис. 1. Ознайомлення з літописом природи НПП «Карпатський»

Студенти також знайомляться з діяльністю служби державної охорони НПП, яка забезпечує дотримання режиму охорони територій та об'єктів природно заповідного фонду, попереджає та припиняє порушення природоохоронного законодавства, охорону

природних комплексів парку; забезпечує порядок використання природних ресурсів; заходи щодо запобігання виникнення та поширення пожеж і інших надзвичайних ситуацій; реалізацію заходів з профілактики та захисту природних комплексів від шкідників та хвороб; підтримання в належному стані межових та охоронних знаків, інформаційних аншлагов, квартальних та ділянкових стовпів, протипожежних та інших споруд; відтворення корінних насаджень шляхом створення лісових культур та природному поновленню; організацію та проведення рубок пов'язаних з веденням лісового господарства; охорону тваринного світу від порушників природоохоронного режиму; попередження пошкоджень лісових насаджень внаслідок незаконних рубок; контроль спеціального використання природних ресурсів на території природно-заповідного фонду.

Рис. 2. У лабораторії вимірювального аналітичного контролю та моніторингу наукового відділу парку.

Рис. 3. Визначення БСК на річці Прут із співробітником НПП «Карпатський».

Важливою частиною польового етапу практичної підготовки є вивчення гірських екосистем, що розташовані на горі Говерла - найвищій вершині Українських Карпат. (рис. 4,5) [1]. Студенти вчаться виявляти фактори, що визначають формування біорізноманіття лучних угруповань даної території. Проведення практики в окремі періоди співпадає з

часом цвітіння весняного ефемероїда, геофіта – шафрана Гейфеля (шафрана карпатського), карпатсько-балканського монтанноальпійського виду, занесеного до Червоної книги України у статусі «Неоцінений». Тому студенти чітко можуть прослідкувати ареали поширення популяції даного виду на вершині гори, проаналізувати фактори, що впливають на його поширення, зрозуміти загрози для його існування. В НПП заборонено збирання, витоптування, організацію нових місць рекреації, надмірний випас, викопування бульбоцибулин.

Рис. 4. Дослідження червонокнижного виду – шафран Гейфеля на вершині г. Говерла.

В межах Карпатського національного природного парку студенти також досліджують водно-болотні угіддя міжнародного значення, що охоплюють високігірні екосистеми Карпат. Ці угіддя відіграють ключову роль у збереженні біорізноманіття, регуляції стоку річок та захисті рідкісних видів флори і фауни.

Рис. 5. Дослідження рослинності водно-болотного угіддя міжнародного значення «Верхів'я річки Прут».

Ознайомитися з особливостями організації екологічних стежок різного ступеня складності студенти мають можливість, відвідуючи такі стежки парку: «Водоспад Дівочі сльози», «Стежка Довбуша», «На гору Маковиця», «Гора Говерла». (рис. 7)

Рис. 7. Дослідження фауни на екологічній стежці до водоспаду Дівочі сльози.

Також в маршрутній частині польової практики студенти вивчають роботу природно-заповідних об'єктів рідного краю таких, як: природний заповідник «Медобори» (смт. Гримайлів), національний природний парк «Дністровський каньйон» (м. Заліщики), гідрологічну пам'ятку природи Червоногородський водоспад, Касперівський ландшафтний заказник, геологічну пам'ятку природи - печеру «Кришталева», Хоростківський дендропарк

Під час польової практики в заповідних об'єктах студенти ознайомлюються з особливостями заповідних об'єктів різних категорій, підходами до їх формування і розвитку, режимом охорони; вивчають літопис природи; організацією різних видів екологічних стежок; набувають вміння визначати червонокнижні види рослин і тварин; з'ясовувати специфіку роботи науковців у заповідних об'єктах; оволодівають методами сучасних польових досліджень; формують навички самостійного опрацювання зібраного емпіричного матеріалу; набувають навичок роботи з приладами для проведення інструментальних спостережень; оформлення даних польових робіт, підготовки звітних матеріалів про польові дослідження та їх захист; поглиблення знань про принципи і значення природозаповідання. Ці знання, вміння і навички є необхідними для здобуття кваліфікаційного рівня бакалавра екології, а правильно обрані бази практики сприяють реалізації даних завдань.

Ключові слова: *практична підготовка, заповідні об'єкти, національний природний парк, біорізноманіття, охорона природи.*

Література:

1. Карпатський національний природний парк. Офіційна сторінка <https://karpatskyi-park.in.ua/mandruy/marshruty/page/3/?route-type=ekostezhka>

Контактна адреса: вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, Україна
e-mail: ekosvit76@ukr.net